

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA MANUELA KAMPOSA SANČESA BORDONAS [MANUEL CAMPOS
SÁNCHEZ-BORDONA]
SECINĀJUMI,
sniegti 2018. gada 3. oktobrī¹

Lieta C-216/17

***Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato – Antitrust,
Coopservice Soc. coop. arl***

pret

***Azienda Socio-Sanitaria Territoriale della Valcamonica – Sebino (ASST),
Azienda Socio-Sanitaria Territoriale del Garda (ASST),
Azienda Socio-Sanitaria Territoriale della Valcamonica (ASST),***

piedaloties:

Markas Srl,

***ATI – Zanetti Arturo & C. Srl e in proprio,
Regione Lombardia***

(*Consiglio di Stato* (Valsts padome, Itālija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Prejudiciāla nolēmuma tiesvedība – Būvdarbu valsts līgumi, piegādes valsts līgumi un pakalpojumu valsts līgumi – Direktīva 2004/18/EK – Pamatnolīgumi – Līguma apjoma paplašināšanas klauzula

1. *Consiglio di Stato* (Valsts padome, Itālija) atkal lūdz Tiesai sniegt prejudiciālu nolēmumu par Direktīvas 2004/18/EK² interpretāciju. Šoreiz tā šaubās par to, vai valsts veselības aprūpes iestāde, kas darbojas kā līgumslēdzēja iestāde, 2015. gadā varēja tieši piešķirt līgumu par noteiktu pakalpojumu sniegšanu pretendenta, ar kuru iepriekš (2011. gadā) cita analoga valsts iestāde bija parakstījusi līdzīgu līgumu, ko iesniedzējtiesa uzskata par pamatnolīgumu minētās direktīvas izpratnē.

2. Šajā pašā kontekstā iesniedzējtiesa vēlas arī zināt, vai pamatnolīgumā obligāti ir jānorāda pakalpojumu daudzumi, ko līgumslēdzējas iestādes varēs prasīt, noslēdzot turpmākos līgumus, un vai tad, ja tā ir, šo informāciju var nodrošināt, atsaucoties uz kritēriju par to “parastajām vajadzībām”.

I. Tiesiskais regulējums

A. Savienības tiesības. Direktīva 2004/18

3. Saskaņā ar 11., 15. un 36. apsvērumu:

“(11) Jāparedz Kopienas definīcija pamatnolīgumiem, kā arī konkrēti noteikumi par pamatnolīgumiem, kas noslēgti saistībā ar šīs direktīvas darbības jomā ietilpstošiem līgumiem. Saskaņā ar minētajiem noteikumiem, ja līgumslēdzēja iestāde slēdz pamatnolīgumu atbilstīgi šīs direktīvas noteikumiem,

¹ Oriģinālvaloda – spāņu.

² Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2004. gada 31. marts) par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu, piegādes valsts līgumu un pakalpojumu valsts līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru (OV 2004, L 134, 114. lpp.).

kas attiecas konkrēti uz konkursu izsludināšanu, termiņiem un piedāvājumu iesniegšanas nosacījumiem, tad minētā pamatnolīguma spēkā esamības laikā ar to pamatotus līgumus tā var slēgt vai nu saskaņā ar pamatnolīguma noteikumiem, vai – ja pamatnolīgumā nav iepriekš paredzēti visi noteikumi – attiecībā uz šiem noteikumiem, izsludinot atkārtotu konkursu pamatnolīguma pušu starpā. Konkursa atkārtotai izsludināšanai jāatbilst dažiem noteikumiem, kuru mērķis ir garantēt nepieciešamo elastīgumu un garantēt vispārīgos principus, jo īpaši vienādu iespēju principa ievērošanu. Šo pašu iemeslu dēļ pamatnolīgumu spēkā esamībai nevajadzētu pārsniegt četrus gadus, izņemot tad, ja līgumslēdzējas iestādes to pienācīgi pamato.

[..]

- (15) Dalībvalstis ir izstrādātas dažas centralizētas iepirkuma metodes. Vairākas līgumslēdzējas iestādes atbild par iepirkuma veikšanu vai valsts līgumu vai pamatnolīgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu citu līgumslēdzēju iestāžu uzdevumā. Ņemot vērā iepirkuma lielo apjomu, šīs metodes veicina konkurences palielināšanu un valsts iepirkuma racionalizēšanu. Tādēļ jāparedz Kopienas definīcija valdības sagādes iestādēm, kas specializējušās līgumslēdzēju iestāžu apkalpošanā. Jādefinē arī nosacījumi, ar kādiem atbilstīgi nediskriminēšanas un vienādu iespēju principam līgumslēdzējas iestādes, kuru vajadzībām būvdarbus, piegādes un/vai pakalpojumus iepērk valdības sagādes iestāde, var uzskatīt par ievērojušām šīs direktīvas prasības.

[..]

- (36) Lai turpmāk nodrošinātu efektīvu konkurenci valsts līgumu jomā, dalībvalstu līgumslēdzēju iestāžu sagatavotie līgumu paziņojumi jāizsludina visā Kopienā. Šajos paziņojumos ietvertajai informācijai jābūt tādai, lai Kopienas komersanti spētu noteikt to, vai piedāvātie līgumi viņus interesē. Tālab ir lietderīgi sniegt pietiekamu informāciju par līguma priekšmetu un ar to saistītajiem nosacījumiem. [..]”

4. Saskaņā ar 1. panta 5. punktu:

“Pamatnolīgums” ir nolīgums, ko viena vai vairākas līgumslēdzējas iestādes un viens vai vairāki komersanti noslēdz ar mērķi paredzēt noteikumus līgumiem, kuru slēgšanas tiesības plānots piešķirt konkrētā laika posmā, jo īpaši attiecībā uz cenu un, attiecīgā gadījumā, uz paredzēto kvalitāti.”

5. Tās 2. pantā ir noteikts:

“Līgumslēdzējas iestādes pret visiem komersantiem izturas vienādi un nediskriminējoši un rīkojas pārredzami.”

6. Tās 9. pantā ir noteikts:

“1. Valsts līguma paredzamās vērtības aprēķina pamatā ir līgumslēdzējas iestādes paredzamā maksājuma kopsumma bez PVN. Šajā aprēķinā ņem vērā paredzamo kopsummu, kurā ietver visas iespējamās alternatīvas un iespējamo līguma atjaunošanu.

[..]

3. Nedrīkst sīkāk sadalīt plānoto būvdarbu apjomu vai paredzēto iegādājamo preču un/vai pakalpojumu daudzumu, lai šādā veidā novērstu šīs direktīvas piemērošanu.

[..]

7. Tādiem piegādes vai pakalpojumu valsts līgumiem, kas būtībā ir pastāvīgi vai ko paredzēts atjaunot noteiktā laika posmā, līguma paredzamās vērtības aprēķina pamatā ir:

- a) vai nu iepriekšējos 12 mēnešos vai iepriekšējā finanšu gadā piešķirtajām līguma slēgšanas tiesībām atbilstīgo viena veida secīgo līgumu kopējā faktiskā vērtība, kas pēc iespējas precizēta, lai ņemtu vērā daudzuma vai vērtības izmaiņas, kuras varētu būt radušās 12 mēnešos pēc sākotnējā līguma,
- b) vai to secīgo līgumu kopējā paredzamā vērtība, kuru slēgšanas tiesības piešķirtas 12 mēnešos pēc pirmās piegādes vai tai atbilstošajā finanšu gadā, ja tas ir ilgāks par 12 mēnešiem.

Valsts līguma paredzamās vērtības aprēķina metodi nedrīkst apzināti izvēlēties tā, lai izvairītos no šīs direktīvas piemērošanas.

[..]

9. Pamatnolīgumiem un dinamiskajām iepirkuma sistēmām vērtība, kas jāņem vērā, ir visu to līgumu maksimālā paredzamā vērtība, atskaitot PVN, kuru slēgšanas tiesības paredzēts piešķirt konkrētā pamatnolīguma vai konkrētās dinamiskās iepirkuma sistēmas izpildes laikā.”

7. Tās 32. pantā ir paredzēts:

“1. Dalībvalstis var noteikt, ka līgumslēdzējas iestādes drīkst slēgt pamatnolīgumus.

2. Visos pamatnolīguma slēgšanas posmos līdz pat līguma slēgšanas tiesību piešķiršanai, ko veic saskaņā ar minēto pamatnolīgumu, līgumslēdzējas iestādes ievēro reglamentu, kas minēts šajā direktīvā. Pamatnolīguma puses izraugās pēc piešķiršanas kritērijiem, kas noteikti saskaņā ar 53. pantu.

Līguma slēgšanas tiesības pamatnolīguma satvarā piešķir saskaņā ar 3. un 4. punktā paredzēto procedūru. Šo procedūru drīkst piemērot tikai to līgumslēdzēju iestāžu un komersantu starpā, kas jau sākotnēji ir pamatnolīguma puses.

Piešķirot līguma slēgšanas tiesības pamatnolīguma satvarā, puses nekādos apstākļos nedrīkst būtiski grozīt minētā pamatnolīguma noteikumus, jo īpaši 3. punktā minētajā gadījumā.

Pamatnolīguma termiņš nedrīkst pārsniegt četrus gadus, izņemot ārkārtas gadījumus, kuros pienācīgs pamatojums ir pamatnolīguma priekšmets.

Līgumslēdzējas iestādes nedrīkst pamatnolīgumus izmantot neatbilstoši vai tādā veidā, kas novērš, ierobežo vai kropļo konkurenci.

3. Ja pamatnolīgumu noslēdz tikai ar vienu komersantu, tad to līgumu slēgšanas tiesības, kuru pamatā ir minētais nolīgums, piešķir atbilstīgi pamatnolīgumā paredzētajiem noteikumiem.

Šādu līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanā līgumslēdzējas iestādes var rakstveidā apspriesties ar pamatnolīgumu noslēgušo komersantu, vajadzības gadījumā prasot papildināt piedāvājumu.

4. Ja pamatnolīgumu noslēdz ar vairākiem komersantiem, tad pēdējiem jābūt vismaz trim, ciktāl atlases kritērijiem atbilstošu komersantu skaits un/vai piešķiršanas kritērijiem atbilstošu pieņemamu piedāvājumu skaits ir pietiekams.

To līgumu slēgšanas tiesības, kuru pamatā ir ar vairākiem komersantiem noslēgts pamatnolīgums, var piešķirt kādā no šādiem veidiem:

- piemērojot pamatnolīgumā paredzētos noteikumus un neizsludinot konkursu, vai

- ja pamatnolīgumā nav paredzēti visi noteikumi un ja puses atkal konkurē ar tiem pašiem vai, vajadzības gadījumā, precizētiem noteikumiem, vai, attiecīgā gadījumā, citiem noteikumiem, kas minēti pamatnolīguma specifikācijās, saskaņā ar šādu procedūru:
 - a) par katru līgumu, kura slēgšanas tiesības paredzēts piešķirt, līgumslēdzējas iestādes rakstveidā apspriežas ar komersantiem, kas spēj izpildīt līgumu;
 - b) līgumslēdzējas iestādes nosaka termiņu, kas ir pietiekami ilgs, lai varētu iesniegt piedāvājumus par katru konkrēto līgumu, ņemot vērā tādus faktorus kā līguma priekšmeta sarežģītības pakāpi un piedāvājumu iesūtišanai vajadzīgais laiks;
 - c) piedāvājumus iesniedz rakstveidā, un to saturs ir konfidenciāls tik ilgi, līdz beidzas atbildes sniegšanai atvēlētais laiks;
 - d) līgumslēdzējas iestādes katra atsevišķa līguma slēgšanas tiesības piešķir tam pretendentam, kas iesniedzis visizdevīgāko piedāvājumu, vērtējot pēc pamatnolīguma specifikācijās paredzētajiem piešķiršanas kritērijiem.”

8. Tās 35. pantā ir noteikts:

“[..]

2. Līgumslēdzējas iestādes, kas valsts līguma vai pamatnolīguma slēgšanas tiesības vēlas piešķirt atklātā, slēgtā procedūrā vai, ievērojot 30. pantā paredzētos nosacījumus, sarunu procedūrā ar līguma paziņojuma publicēšanu, vai, ievērojot 29. pantā paredzētos nosacījumus, cenu aptaujā, šo nodomu dara zināmu ar līguma paziņojumu.

[..]

4. Līgumslēdzējas iestādes, kas ir piešķirušas valsts līguma slēgšanas tiesības vai noslēgušas pamatnolīgumu, ne vēlāk kā 48 dienās pēc līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas vai pēc pamatnolīguma noslēgšanas nosūta paziņojumu par piešķiršanas procedūras rezultātiem.

Attiecībā uz pamatnolīgumiem, kas noslēgti saskaņā ar 32. pantu, līgumslēdzējām iestādēm nav pienākuma sūtīt paziņojumu par katra atsevišķa minētajam nolīgumam atbilstošā līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras rezultātiem.

[..]”

9. Saskaņā ar 36. panta 1. punktu:

“Paziņojumos uz standarta veidlapām, kuras Komisija pieņēmusi saskaņā ar 77. panta 2. punktā minēto procedūru, ietver VII A pielikumā minēto informāciju un, attiecīgā gadījumā, visu pārējo informāciju, ko līgumslēdzēja iestāde uzskata par lietderīgu.”

10. VII A pielikumā šādi ir noteikta “informācija, kas jāiekļauj valsts līgumu paziņojumos”:

“[..]

Līgumu paziņojumi

[..]

3. [..]

c) attiecīgā gadījumā – norāde uz to, vai jāņem vērā pamatnolīgums.

[..]

6. [..]

c) pakalpojumu valsts līgumiem:

- pakalpojuma kategorija un apraksts. Atsauces numurs(-i) nomenklatūrā. Sniedzamo pakalpojumu apjoms. Konkrēta norāde par papildu iepirkuma iespējamību un provizorisku grafiku, ja tas ir zināms, kā arī par līguma atjaunošanas reižu skaitu, ja paredzēta šāda atjaunošana. Konkrētā laika posmā atjaunojamu pakalpojumu valsts līgumu gadījumā – aptuvens turpmāko paredzēto līgumu slēgšanas grafiks, ja tas ir zināms,

pamatnolīguma gadījumā – arī norāde par plānoto pamatnolīguma darbības ilgumu, pakalpojumu paredzamo kopējo vērtību visā pamatnolīguma laikā un, ciktāl iespējams, par to līgumu vērtību un regularitāti, kuru slēgšanas tiesības paredzēts piešķirt.

[..]

18. Pamatnolīguma gadījumā – komersantu, kas būs pamatnolīguma dalībnieki, skaits un – attiecīgā gadījumā – paredzētais maksimālais skaits; paredzētais pamatnolīguma darbības ilgums, vajadzības gadījumā minot iemeslus tādām darbības ilgumam, kas pārsniedz četrus gadus.

[..]”

B. Valsts tiesību akti

11. Ar 2006. gada 12. aprīļa Leģislatīvo dekrētu Nr. 163³, kas bija spēkā faktu rašanās brīdī, Itālijas tiesībās tika transponēta Direktīva 2004/18. Tā 3. panta 13. punktā “pamatnolīgums” ir definēts tāpat kā Direktīvas 2004/18 1. panta 5. punktā.

12. Minētā leģislatīvā dekrēta 59. pantā ir atkārtots Direktīvas 2004/18 32. pants, vienīgi nenosakot, ka pamatnolīguma termiņš – izņemot ārkārtas gadījumus – nedrīkst pārsniegt četrus gadus. Tajā nav arī skaidri aizliegts līgumslēdzējām iestādēm izmantot pamatnolīgumus ļaunprātīgi vai tā, lai traucētu, ierobežotu vai apietu konkurenci.

13. 2006. gada 27. decembra Likuma Nr. 296⁴ 1. panta 449. punkta pēdējā daļā *Servizio Sanitario Nazionale* (Valsts veselības aprūpes dienests; turpmāk tekstā – “SSN”) iestādēm ir noteikts pienākums veikt iegādes ar centralizētu iepirkumu struktūru starpniecību.

14. 2012. gada 6. jūlija Dekrētlikuma Nr. 95⁵ 1. panta 12. punktā ir ļauts – nerīkojot jaunu iepirkuma procedūru un taupības labad – izdarīt turpmāku uzlabojošu grozījumu sākotnējās iepirkuma procedūras gaitā paredzētajos līguma nosacījumos.

3 *Codice dei contratti pubblici relativi a lavori, servizi e forniture* (2006. gada 2. maija GURI Nr. 100).

4 *Disposizioni per la formazione del bilancio annuale e pluriennale dello Stato (legge finanziaria 2007)* (2006. gada 27. decembra GURI Nr. 299).

5 *Disposizioni urgenti per la revisione della spesa pubblica con invarianza dei servizi ai cittadini* (2012. gada 6. jūlija GURI Nr. 156), kas pārveidots 2012. gada 7. augusta Likumā Nr. 135 (2012. gada 14. augusta GURI Nr. 189).

15. 2012. gada Dekrētlukuma Nr. 95 15. panta 13. punkta b) apakšpunktā ir paredzēta iespēja izbeigt preču piegādes vai pakalpojumu sniegšanas līgumu, kas ir kļuvis pārāk apgrūtināošs, un, nerīkojot jaunu iepirkumu, noslēgt jaunu līgumu, kura noteikumi atbilst tiem, kas ietverti ar citām iestādēm noslēgtajos līgumos.

II. Fakti

16. *Aziende socio sanitarie territoriali* (sociālo un veselības aprūpes pakalpojumu teritoriālās iestādes, “ASST”) ir reģionu pakļautībā esošas iestādes, kas nodrošina iedzīvotāju apkalpošanu SSN ietvaros. Netiek apstrīdēts, ka tās ir līgumslēdzējas iestādes Direktīvas 2004/18 izpratnē.

17. Budžeta līdzsvarošanas apsvērumu dēļ un kā līdzekli izmaksu samazināšanai Itālijas likumdevējs SSN iestādēm – ar dažiem izņēmumiem – noteica pienākumu veikt preču un pakalpojumu iegādes kopīgi, izmantojot centralizētas iepirkumu struktūras.

18. Šajā ziņā ar *ASST di Desenzano del Garda* (Dezencāno-del-ASST del Garda) – kuru vēlāk aizstāja *ASST del Garda* (*ASST del Garda*) – 2011. gada 4. novembra lēmumu Nr. 828 slēgtā procedūrā uzņēmumu *Markas Srl* un *Zanetti Arturo & C. Srl* izveidotajam pagaidu konsorcijsam piešķīra līguma slēgšanas tiesības attiecībā uz vides atsārņošanas, kā arī atkritumu savākšanas un apglabāšanas pakalpojumiem⁶. Līgums tika noslēgts uz 108 mēnešiem no 2011. gada 1. decembra.

19. Šī līguma noteikumos *ASST di Desenzano del Garda* ievietoja “Līguma apjoma paplašināšanas” klauzulu⁷, kas paredz iespēju noteiktām ASST, kas iepriekš bija parakstījušas līgumu⁸, preces un pakalpojumus iegādāties apvienoti, tam “turpmāk pievienojoties”.

20. Šajā klauzulā, kas bija ietverta īpašo noteikumu (3. pielikuma) 2. punkta 5. apakšpunktā, bija šādi precizējumi:

- “Pretendenti varēs prasīt līguma apjoma paplašināšanu attiecībā uz vienu vai vairākiem uzņēmumiem”, kas ir minēti šīs klauzulas beigās.
- Šī līguma apjoma paplašināšana ir spēkā tikpat ilgi, cik vēl paliek spēkā sākotnējais līgums.
- Katrai ASST ir tiesības tikai vienu reizi pievienoties līgumam tā spēkā esamības laikā “ar tādiem pašiem noteikumiem, kādi ir attiecīgajā līgumā”.
- Pretendentam tomēr nav pienākuma akceptēt lūgumu par līguma apjoma paplašināšanu. Ja tas to akceptē, rodas “autonomas līgumattiecības”, kas atšķiras no tām līgumattiecībām, kas ir sākotnējā līguma priekšmets.

⁶ Tā piešķiršanas kritērijs bija saimnieciski visizdevīgākā piedāvājums kritērijs.

⁷ Klauzulā bija norādīts, ka tās pamats ir līgums par “apvienotas iegādes mehānismu noteikšanu” saskaņā ar principiem, kas noteikti Lombardijas reģiona 2002.–2004. gada veselības aprūpes programmā, “kas atbalsta apvienotas iegādes formas SSR iestāžu starpā”, kā arī Lombardijas reģiona valdības attiecīgie lēmumi. Šajā klauzulā ir atsauce, konkrēti tos nenorādot, arī uz citām šīs reģionālās valdības pārrunām, kurās “ir uzsvērtā vajadzība, lai šo iestāžu iepirkuma procedūras pāvērtu turpmākas pievienošanās iespēju”.

⁸ *ASST del Garda* un *ASST della Valcamonica* ietilpa tā sauktajā *Consorcio AIPeL* (Austrumlombardija), kas izveidots ar “Accordo interaziendale tra le aziende ospedaliere e le aziende sanitarie locali (AIPeL) [...] per la disciplina delle forme aggregate riguardanti la fornitura di beni e l'appalto di servizi”.

21. Līgumā pēc nosaukumiem bija uzskaitīti tie 18 “*aziende ospedaliere/sanitarie*” (slimnīcu un veselības aprūpes uzņēmumi), kas varēja izmantot līguma apjoma paplašināšanas klauzulas tiesības. Viena no tām bija *Azienda Sanitaria Locale della Valcamonica – Sebino* (Kamonikas ielejas un Sebīno Sociālo un veselības aprūpes pakalpojumu teritoriālā iestāde) [kas tagad tiek dēvēta par *Azienda Socio-Sanitaria Territoriale della Valcamonica (ASST)* (Kamonikas ielejas Sociālo un veselības aprūpes pakalpojumu teritoriālā iestāde)], kas ir atbildētāja apelācijas instancē pamatlietā.

22. Ar 2015. gada 30. decembra lēmumu Nr. 1158 *ASST della Valcamonica* īstenoja aprakstītajā klauzulā paredzēto pievienošanās iespēju laikposmam no 2016. gada 1. februāra līdz 2021. gada 15. februārim. Līdz ar to par minēto laikposmu tā noslēdza līgumu par atsārņošanas pakalpojumiem ar *Markas*, nerīkojot jaunu iepirkuma procedūru papildus *ASST di Desenzano del Garda* sākotnēji jau rīkotajai.

23. Par minēto lēmumu tika celtas divas prasības *Tribunale Amministrativo Regionale per la Lombardia* (Lombardijas reģiona Administratīvā tiesa, Itālija) kuras cēla attiecīgi apsaimniekotājs, kas līdz tam bija sniedzis pakalpojumus, – *Coopservice Soc. coop. arl* (turpmāk tekstā – “*Coopservice*”), un *Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato* (Konkurences un tirgus uzraudzības iestāde, turpmāk tekstā – “*AGCM*”).

24. Tā kā pirmās instances tiesā abas prasības tika noraidītas, prasītāji iesniedza apelācijas sūdzības *Consiglio di Stato* (Valsts padome), kas arī uzdod šos prejudiciālos jautājumus.

III. Prejudiciālie jautājumi

25. Iesniedzējtiesas jautājumi ir šādi:

“1) Vai Direktīvas 2004/18 [..] [1]. panta [9] 5. punktu un 32. pantu un Direktīvas 2014/24/ES [10] 33. pantu var interpretēt tādējādi, ka tie ļauj noslēgt pamatnolīgumu, kurā:

- viena līgumslēdzēja iestāde rīkojas pati savā un citu tādu līgumslēdzēju iestāžu vārdā, kuras ir konkrēti norādītas, tomēr pašas tieši nepiedalās šā pamatnolīguma noslēgšanā;
- nav noteikts to pakalpojumu daudzums, ko līgumslēdzējas iestādes, kuras nav pamatnolīguma parakstītājas, varēs prasīt, pašas noslēdzot šajā pamatnolīgumā paredzētos turpmākos līgumus?

2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir noliedzoša,

vai Direktīvas 2004/18 [..] [1]. panta [11] 5. punktu un 32. pantu un Direktīvas 2014/24 [..] 33. pantu var interpretēt tādējādi, ka tie ļauj noslēgt pamatnolīgumu, kurā:

- viena līgumslēdzēja iestāde rīkojas pati savā un citu tādu līgumslēdzēju iestāžu vārdā, kuras ir konkrēti norādītas, tomēr pašas tieši nepiedalās šā pamatnolīguma noslēgšanā;
- pakalpojumu daudzumu, ko līgumslēdzējas iestādes, kuras nav parakstītājas, varēs prasīt, pašas noslēdzot šajā pamatnolīgumā paredzētos turpmākos līgumus, nosaka, ņemot vērā šo iestāžu parastās vajadzības?”

9 Līgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu – bez šaubām, kļūdas pēc – ir minēts 2. pants.

10 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2014. gada 26. februāris) par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK (OV 2014, L 94, 65. lpp.).

11 Skat. 9. zemsvītras piezīmi.

IV. Tiesvedība Tiesā un lietas dalībnieku argumentu kopsavilkums

26. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesā tika reģistrēts 2017. gada 24. aprīlī. Rakstveida apsvērumus ir iesnieguši *Coopservice*, *Markas*, Austrijas, Čehijas Republikas, Somijas un Itālijas valdības, kā arī Komisija.

27. 2018. gada 12. jūlija tiesas sēdē piedalījās *Markas*, Itālijas valdība un Komisija.

28. *Coopservice* jau iepriekš norāda, ka *Consiglio di Stato* (Valsts padome) esot atcēlusi strīdīgo līguma apjoma paplašināšanas klauzulu apelācijas sūdzībā, kas bija iesniegta saistībā ar kādu citu gadījumu, kad līgums tika piešķirts, pamatojoties uz to (*ASST Carlo Poma*).

29. *Coopservice* uzskata, ka prejudiciālie jautājumi ir nepieņemami, jo: a) attiecīgā pamatnolīguma termiņš bez pamatojuma pārsniedzot četrus gadus, kas ir noteikti Direktīvas 2004/18 32. pantā; b) apstrīdēto klauzulu jau esot atcēlusi iesniedzējtiesa, un c) nepastāvot citi juridiski nosacījumi, kas ļautu kvalificēt par pamatnolīgumu tādu līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru, kāda ir aplūkota pamatlietā.

30. Pakārtoti *Coopservice* piedāvā uz abiem uzdotajiem jautājumiem atbildēt noliedzoši, jo tā uzskata, ka ne tikai nav noteikti pakalpojumu daudzumi, bet arī nav izpildīti nosacījumi, lai varētu konstatēt pamatnolīguma esamību.

31. *Markas* apšaubā pirmā jautājuma atbilstību un norāda, ka būtu aplami apgalvot, ka *ASST*, kas ir pievienojusās līguma apjoma paplašināšanas klauzulai, nav piedalījusās pamatnolīguma izstrādes posmā. Pamatnolīgums esot pieņemts jau sākotnēji saskaņotas rīcības rezultātā.

32. Katrā ziņā *Markas* uzskata, ka uz pirmo jautājumu ir jāatbild apstiprinoši. Konkurss ar līguma apjoma paplašināšanas klauzulu esot līguma veids ar vēlāku apvienošanu, kas ir daudzējādi līdzīgs centralizētu iepirkumu struktūrai. Abos gadījumos tās esot laika ziņā ilgas procedūras ar līgumslēdzēja izvēles fāzi, ko īsteno tikai viena līgumslēdzēja iestāde, kas rīkojas kā (iespējams) plašāka līgumslēdzēja iestāde, un vēlāku pievienošanās fāzi, kas ir atvērta citām iestādēm. Vienīgā atšķirība, kas nav nozīmīga *Markas*, esot tas, ka centralizētu iepirkumu struktūra tikai darbojas šādā statusā, pati neizmantodama saskaņā ar pamatnolīgumu iegādātos pakalpojumus.

33. Attiecībā uz otro jautājumu *Markas* uzskata, ka iepriekš noteikt precīzus pakalpojumu daudzumus neesot obligāti un ka tie varot svārstīties atkarībā no iestāžu konkrētajām vajadzībām. Šajā lietā pietiktu ar to, ka *ASST del Garda* būtu norādījusi tā līguma vērtību, kas ir paredzēts, lai nosegtu savas vajadzības, un tai neesot pienākuma ietvert arī to vērtību, kas veidotos iespējamo vēlāko pievienošanās gadījumu rezultātā.

34. Itālijas valdība, kas noliedz, ka šis ir pamatnolīgums Direktīvas 2004/18 32. panta izpratnē, iestājas par to, ka prejudiciālie jautājumi nav pieņemami. Pakārtoti tā uzskata, ka uz pirmo jautājumu ir jāatbild noliedzoši, jo tādu elementu trūkums, kas ļautu norobežot attiecīgo pakalpojumu (proti, to pakalpojumu, par kuriem varētu tikt noslēgti vēlākie izpildes līgumi) priekšmetu, neesot saderīgs ar pamatnolīguma būtību.

35. Itālijas valdība uzskata, ka arī uz otro jautājumu būtu jāatbild noliedzoši. Tās viedoklis, kas sakrīt ar Austrijas un Čehijas Republikas valdību viedokli, ir tāds, ka vispārīga atsauce uz līgumslēdzēju iestāžu "vajadzībām" esot nepietiekama, ņemot vērā šī termina nenoteiktību un šī jēdziena mainīgumu, kas ir saistīts ar laika kontekstu.

36. Austrijas valdība ierosina abus jautājumus izvērtēt kopā. Tā uzskata, ka nav izpildīti Direktīvās 2004/18 un 2014/24 paredzētie nosacījumi, lai varētu runāt par pamatnolīgumu. Pat ja tiktu atzīts, ka tas Savienības tiesību izpratnē pastāv, tomēr šajā gadījumā veiktā rīcība esot pretrunīga.

37. Tās prettiesiskums izrietot no tā, ka, pirmkārt, [līguma] puses nav sākotnēji identificētas, kā tas ir prasīts abās direktīvās. Ciktāl pretendents var atteikties no citu līgumslēdzēju iestāžu pievienošanās, neesot divpusēju līgumattiecību ar visām iestādēm, uz kurām attiecas līguma apjoma paplašināšanas klauzula. Otrkārt, *ASST del Garda* un šo klauzulu izmantojušo *ASST* īstenotā metode atņemot būtību noteikumiem par līgumu un pamatnolīgumu paredzamās vērtības aprēķinu.

38. Čehijas Republikas valdība uzskata, ka Savienības tiesībām pretrunā ir tāds pamatnolīgums, kura puses sākotnēji nav līgumslēdzējas iestādes, kas varētu izmantot tādu līguma apjoma paplašināšanas klauzulu, kāda ir pamatlietā. Turklāt esot nepieciešams, lai vismaz kopumā pakalpojuma saturs tiktu noteikts procedūrā, kas ir pamatnolīguma noslēgšanas pamatā. Tikai šādi tiek nodrošināts, ka iespējamie pretendenti var izvērtēt, vai līgums tos interesē un vai ir iespējams noteikt līguma paredzēto vērtību, kas būtu atkarīga no visu pamatnolīguma darbības periodā paredzēto pakalpojumu lēstās maksimālās vērtības.

39. Somijas valdība par pirmo jautājumu apgalvo, ka Direktīva 2004/18 atļauj tādu pamatnolīgumu, saskaņā ar kuru līgumslēdzēja iestāde: a) rīkojas pati savā vārdā un tādu citu līgumslēdzēju iestāžu interesēs, kuras tajā ir īpaši minētas, lai arī tieši nav šī pamatnolīguma puses, un b) nav noteikts pakalpojumu daudzums, kas varētu interesēt līgumslēdzējas iestādes, kuras nav parakstītājas, kad tās noslēdz pamatnolīgumā paredzētos secīgos līgumus. Tomēr pamatnolīguma darbības termiņam kopumā esot jābūt norādītam atbilstoši direktīvas prasībām un atsevišķo secīgo līgumu kopējais termiņš kopsummā nedrīkstot pārsniegt šo termiņu.

40. Attiecībā uz otro jautājumu Somijas valdība apgalvo, ka daudzos gadījumos piegādēm un pakalpojumiem var tikt paredzēts noteikts daudzums atbilstoši līgumslēdzēju iestāžu parastajām vajadzībām. Pietiktu ar to, ka līgumslēdzēja iestāde ievērotu iepriekšējo gadu iepirkumu apjomu, attiecīgā gadījumā to koriģējot atbilstoši iespējamo izmaiņu aplēsēm. Minētajai informācijai būtu jāparādās konkursa dokumentācijā, jo – pretējā gadījumā – tā tiktu radītas priekšrocības agrākajiem līgumslēdzējiem. Somijas valdība uzskata, ka tad, ja šī informācija nebūtu norādīta, uz jautājumu būtu jāatbild noliedzīgi.

41. Komisija, norādījusi, ka Direktīva 2014/24 nav piemērojama *ratione temporis*, vērš uzmanību arī uz to, ka strīdīgā pamatnolīguma spēkā esamība pārsniedz Direktīvā 2004/18 norādīto četru gadu termiņu. Tā kā iesniedzējtiesas uzdotie jautājumi nav par šo tēmu un nav iespējams uzzināt, vai tā ir iztīrāta pamatlietā, Komisija formāli neierosina prejudiciālo jautājumu nepieņemt.

42. Pēc būtības Komisija uzskata, ka Direktīvas 2004/18 32. panta 2. punkta otrajā daļā neesot prasīts, lai līgumslēdzējas iestādes, kas “sākotnēji” ir pamatnolīguma puses, to būtu parakstījušas. Esot pietiekami, ja tās parādās kā iespējamie pakalpojumu saņēmēji saskaņā ar šo pamatnolīgumu no tā noslēgšanas brīža, jo pietiekot, ka šīs puses ir skaidri norādītas konkursa dokumentos vai specifikācijās.

43. Attiecībā uz pakalpojumu daudzumu Komisija uzskata, ka formulējums “attiecīgā gadījumā” (Direktīvas 2004/18 1. panta 5. punkts) nenozīmē, ka ir runa par fakultatīvu norādi. Ar to esot domāts, ka noteiktiem secīgiem līgumiem varētu būt neiespējami norādīt paredzētos daudzumus, kā tas notiktu, piegādājot transportlīdzekļu rezerves daļas pašvaldības sabiedriskā transporta vajadzībām. Tā tas neesot tādu pakalpojumu gadījumā, kādi tiek aplūkoti attiecīgajā lietā, kur pakalpojumu kopējais daudzums būtu skaidri jānorāda pamatnolīgumā vai specifikācijās, lai arī nav iespējams norādīt katra secīgā līguma konkrēto vērtību. Tādējādi “parastās vajadzības” varētu būt pieņemams parametrs, ja vien tās ir noteiktas pietiekami skaidri, precīzi un pārskatāmi.

V. Analīze

A. Ievada apsvērumi – direktīva, par kuru ir sniedzams prejudiciālais nolēmums

44. Lai arī uzdotie jautājumi attiecas gan uz Direktīvu 2004/18, gan Direktīvu 2014/24, piekritu Komisijai, ka nav jāinterpretē Direktīva 2014/24, jo tā nav piemērojama *ratione temporis*, un ka ir jāinterpretē tikai Direktīva 2004/18.

45. Proti, saskaņā ar lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu sniegto informāciju gan sākotnējā līguma piešķiršana (2011. gada 4. novembra lēmums), gan pievienošanās līgumam (2015. gada 30. decembra lēmums) notika pirms brīža, kad beidzās Direktīvas 2014/24 transponēšanas termiņš, t.i., pirms 2016. gada 18. aprīļa.

B. Par lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību

46. Kā vienu no iemesliem, lai pamatotu prejudiciālo jautājumu nepieņemamību, *Coopservice* min to, ka sākotnējā līguma darbības termiņš pārsniedz četru gadu termiņu, kas ir noteikts Direktīvas 2004/18¹² 32. panta 2. punkta ceturtajā daļā, kura dēļ tas nevarot tikt uzskatīts par “pamatnolīgumu” minētās direktīvas izpratnē. Komisija, lai arī formāli neierosina atzīt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu par nepieņemamu, arīdzan vērš uzmanību uz šo apstākli.

47. Pēc Tiesas lūguma iesniedzējtiesai izklāstīt savus apsvērumus, kuru dēļ, neņemot vērā, ka līgums ir noslēgts uz deviņiem gadiem, tas varētu tikt kvalificēts kā pamatnolīgums Direktīvas 2004/18 1. panta 5. punkta izpratnē, *Consiglio di Stato* (Valsts padome) apgalvo, ka ieinteresētās personas nav atsaukušās uz līguma termiņu kā iespējamo spēkā neesamības iemeslu. Iesniedzējtiesa apgalvo, ka saskaņā ar tās tiesvedības pamatā esošo sacīkstes principu tā nevarētu šo jautājumu izvērtēt pēc savas ierosmes, jo tas nebūtu pietiekami nopietns pārkāpums, lai tiktu atzīta nolīguma spēkā neesamība¹³. Tā kā Direktīvas 2004/18 32. pantā izņēmuma kārtā ir pieļauts par četriem gadiem ilgāks termiņš, iesniedzējtiesai tas liekot domāt, ka šī termiņa neievērošana nav uzskatāma par pārkāpumu, kas izraisa spēkā neesamību¹⁴.

48. Katrā ziņā iesniedzējtiesa apgalvo, ka “apstrīdētais pamatnolīgums, ņemot vērā tā mērķi nodrošināt vairāku slimnīcu sekmīgu darbību, varētu balstīties uz šo izņēmumu”¹⁵.

49. Pastāvīgās judikatūras atziņa ir tāda, ka Tiesa var atteikties sniegt prejudiciālu nolēmumu tikai tad, ja ir visai acīmredzams, ka lūgtajai Savienības tiesību normas interpretācijai vai spēkā esamības izvērtējumam nav nekāda sakara ar pamatlietas faktiem vai tās priekšmetu, ja izvirzītā problēma ir hipotētiska vai ja Tiesai nav zināmi faktiskie vai juridiskie apstākļi, kas nepieciešami, lai sniegtu noderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem¹⁶.

¹² “Pamatnolīguma termiņš nedrīkst pārsniegt četrus gadus, izņemot ārkārtas gadījumus, kuros pienācīgs pamatojums ir pamatnolīguma priekšmets”.

¹³ 2018. gada 20. februāra lēmuma, ko *Consiglio di Stato* (Valsts padome) pieņēma, atbildot Tiesai, 27. punkts.

¹⁴ Turpat, 28. punkts.

¹⁵ Turpat.

¹⁶ Piemēram, spriedumi, 2015. gada 16. jūnijs, *Gauweiler* u.c. (C-62/14, EU:C:2015:400), 24. un 25. punkts; 2016. gada 4. maijs, *Pillbox* 38 (C-477/14, EU:C:2016:324), 15. un 16. punkts; 2016. gada 5. jūlijs, *Ognyanov* (C-614/14, EU:C:2016:514), 19. punkts; 2016. gada 15. novembris, *Ullens de Schooten* (C-268/15, EU:C:2016:874), 54. punkts, un 2017. gada 28. marts, *Rosneft* (C-72/15, EU:C:2017:236), 50. un 155. punkts.

50. Patiesībā gan *Coopservice* iebildums par sākotnējā līguma ilgumu, gan iebildums par citu nosacījumu, kas ir nepieciešami, lai tas varētu tikt kvalificēts kā “pamatnolīgums”, neizpildi, – kuru izvirza arī Austrijas un Itālijas valdības, – liek apšaubīt, vai iesniedzējtiesa šo kvalifikāciju ir veikusi pareizi.

51. *Consiglio di Stato* (Valsts padome) nav iesniegusi Tiesai nevienu jautājumu par 2011. gadā piešķirtā līguma juridisko iedabu. Turklāt, pieņemot, ka tas ir uzskatāms par pamatnolīgumu Direktīvas 2004/18 1. panta 5. punkta izpratnē, tā šaubās tikai par iespējamību, vai saskaņā ar šo direktīvu tas varēja tikt noslēgts tādos apstākļos, kādos tas tika izdarīts (proti, bez visu līgumslēdzēju iestāžu parakstiem un precīzi nenosakot to pakalpojumu daudzumu, kurus vēlāk var prasīt to neparakstījušās iestādes).

52. Tāpat kā Komisija, uzskatu, ka atbilde uz prejudiciālo jautājumu ir jākoncentrē uz šiem diviem konkrētajiem jautājumiem un ka iesniedzējtiesai kā instancei, kas pārbauda faktus un primāri interpretē piemērojamās tiesības, atkarībā no lietas īpatnībām ir jāizvērtē prejudiciāla nolēmuma nepieciešamība un Tiesai uzdodamo jautājumu atbilstība¹⁷.

53. Šajā lietā attiecīgie jautājumi ir balstīti uz premisu, ka sākotnēji pastāvēja pamatnolīgums Direktīvas 2004/18 izpratnē. Tāda, ņemot vērā lietas apstākļus, nepārprotami ir iesniedzējtiesas interpretācija.

54. Tomēr ir jānorāda, ka šī premisa varētu mainīties pamatlietas tiesvedības gaitā, ja pēc pušu sarīkotām pienācīgām debatēm vai tad, ja iesniedzējtiesa pēc savas ierosmes pārskatītu savu sākotnējo viedokli¹⁸, iesniedzējtiesa secinātu, ka attiecīgo pamatnolīgumu ir problemātiski padarīt saderīgu ar Direktīvu 2004/18 kādu citu iemeslu dēļ, nevis to, kuru dēļ iesniedzējtiesa uzsākusī šo prejudiciālo tiesvedību.

55. Nav pieņemams arī trešais pieņemamības iebildums, ko izsaka *Coopservice* (proti, ka iesniedzējtiesa citā tiesvedībā jau esot atcēlusi klauzulu, kas atļauj pievienošanos). Tikai iesniedzējtiesa var izvērtēt, vai šī atcelšana ir notikusi un kā tā attiecīgajā gadījumā ietekmētu tiesvedību, kuras ietvaros tā ir izvēlējusies uzdot šos prejudiciālos jautājumus.

C. Par lietas būtību

56. *Consiglio di Stato* (Valsts padome) abos jautājumos kā sākumpunktu pieņem, ka pastāv “pamatnolīgums, kurā viena līgumslēdzēja iestāde rīkojas pati savā un citu tādu līgumslēdzēju iestāžu vārdā, kuras ir konkrēti norādītas, tomēr pašas tieši nepiedalās šā pamatnolīguma noslēgšanā”.

57. Tā kā iesniedzējtiesa par šo jautājumu nešaubās, atturēšos izklāstīt savas ierunas par to, vai 2011. gada novembra nolīgumā izmantotā metode patiešām atbilst pamatnolīguma būtībai Direktīvas 2004/18 izpratnē.

58. Tik un tā ir jāuzsver, ka tad, ja *Consiglio di Stato* (Valsts padome) paliks pie savas kvalifikācijas, tai būs jāizlemj, vai šis pamatnolīgums tam piemītošo īpatnību dēļ “novērš, ierobežo vai kropļo konkurenci” (Direktīvas 2004/18 32. panta 2. punkts)¹⁹.

¹⁷ Skat. tostarp spriedumu, 2007. gada 26. jūnijs, *Ordre des barreaux francophones et germanophones* u.c. (C-305/05, EU:C:2007:383), 18. punkts.

¹⁸ Šķiet, ka 2018. gada 20. februāra lēmumā šāda iespēja tiek atņemta. Tomēr pietiktu ar to, ka Tiesa savā spriedumā atgādinātu par laika ierobežojumu, kas ir paredzēts Direktīvas 2004/18 32. panta 2. punkta ceturtajā daļā, lai *Consiglio di Stato* (Valsts padome) iespējami varētu izvērtēt šī apstākļa ietekmi uz tiesvedību; protams, tikai saskaņā ar valsts tiesībās paredzētajiem noteikumiem un procesuālajām garantijām.

¹⁹ Tā uzskata AGCM, kuras ieskatā ar sākotnējā līguma 2. punkta 5. apakšpunktu, kā arī ar *ASST della Valcamonica – Sebino* pievienošanos šim līgumam esot pārkāpti “godīgas konkurences un objektivitātes principi”, izslēdzot “pārskatāmu konkurenci”.

59. Proti, priekšnosacījums ir tāds, ka bija sākotnējais pamatnolīgums, kura aktīva “puse” bija līgumslēdzējas iestādes, kas, lai arī tajā bija minētas, nav tieši piedalījušās tā parakstīšanā. Šis apstāklis rada jautājumu par to, vai Direktīvas 2004/18 1. panta 5. punkts un 32. pants pieļauj pamatnolīguma noslēgšanu bez visu to līgumslēdzēju iestāžu parakstiem, kuras vēlas vēlāk pievienoties tā noteikumiem.

60. Abu jautājumu otrā daļa sakrīt arī pēc savas būtības, proti, nosakot “pakalpojumu daudzumu, ko līgumslēdzējas iestādes, kuras nav parakstītājas, varēs prasīt, pašas noslēdzot šajā pamatnolīgumā paredzētos turpmākos līgumus”. Jautājums ir divējāds:

- No vienas puses, tiek diskutēts, vai Direktīva 2004/18 pieļauj, ka attiecīgais daudzums netiek noteikts vispār.
- No otras puses, ir šaubas par to, vai daudzums ir precizējams, atsaucoties uz līgumslēdzēju iestāžu, kuras nav parakstītājas, “parastajām vajadzībām”.

1. Par līguma apjoma paplašināšanu attiecībā uz līgumslēdzēju iestādi, kas nav parakstījusi pamatnolīgumu

61. Saskaņā ar Direktīvas 2004/18 32. panta 2. punkta otro daļu līguma slēgšanas tiesības pamatnolīguma satvarā ir piešķiramas saskaņā ar procedūrām – kas ir noteiktas šī paša panta 3. un 4. punktā –, ko “drīkst piemērot tikai to līgumslēdzēju iestāžu un komersantu starpā, kas jau sākotnēji ir pamatnolīguma puses”.

62. Gramatiski varētu uzskatīt, ka apstākļa vārds “sākotnēji”, ņemot vērā tā vietu teikumā, attiecas tikai uz komersantiem, nevis uz līgumslēdzējām iestādēm. Šādi to interpretēt liktu virkne iemeslu, no kuriem, iespējams, vissvarīgākais būtu tā vēlāks apstiprinājums korelatīvajā Direktīvas 2014/24 normā²⁰.

63. Lai kāda būtu Direktīvas 2004/18 32. panta 2. punkta otrās daļas interpretācija, aplūkojot to savrupi, katrā ziņā uzskatu, ka arī līgumslēdzējas iestādes, kas pamatnolīgumā ieņem *aktīvu* pozīciju, ir tā nepieciešama *puse*. Pēc būtības “pamatnolīgums” saskaņā ar Direktīvas 2004/18 1. panta 5. punktu ir nolīgums, ko “viena vai vairākas līgumslēdzējas iestādes un viens vai vairāki komersanti” noslēdz ar mērķi “paredzēt noteikumus līgumiem, kuru slēgšanas tiesības plānots piešķirt”.

64. Cits jautājums ir par to, vai šis statuss varētu tikt attiecināts tikai uz to [iestādi], kas tieši piedalījusies pamatnolīguma noslēgšanā, vai arī uz to līgumslēdzēju iestādi, kas, “tieši nepiedaloties tā noslēgšanā”, tajā ir norādīta. Uz šīm šaubām attiecas pirmais prejudiciālais jautājums.

65. Pamatnolīguma puses statusam nav jānozīmē, ka persona, kas šo statusu ieņem, ir arī parakstījusi pamatnolīgumu; pat ne to, ka tā ir tieši piedalījusies līguma noslēgšanā. Kā uzsver *Consiglio di Stato* (Valsts padome)²¹, civiltiesību normas par pārstāvību un neuzdoto lietvedību pieļauj, ka persona (šajā gadījumā – kāda ASST) noslēdz citām pusēm saistošu līgumu, ja šīs puses tai ir uzticējušas šo uzdevumu vai ja tās to apstiprina vēlāk.

²⁰ Saskaņā ar 33. panta 2. punktu “tiesības slēgt līgumus, kuri balstās uz pamatnolīgumu, piešķir saskaņā ar šajā punktā un 3. un 4. punktā noteiktajām procedūrām. Minētās procedūras var piemērot tikai starp tām līgumslēdzējām iestādēm, kas šim nolūkam ir skaidri minētas iepirkuma izsludināšanas paziņojumā vai uzaicinājumā apstiprināt ieinteresētību, un *tiem ekonomikas dalībniekiem, kuri ir noslēgtā pamatnolīguma puses*” (oriģinālais teksts bez izcēluma).

²¹ Līguma sniegt prejudiciālu nolēmumu 7. un 8. punkts.

66. Domāju, ka iesniedzējtiesa, sakot, ka “cit[as] līgumslēdzējas iestādes [...] nepiedalās šā pamatnolīguma parakstīšanā”, nenorāda uz “parakstīšanu” kā juridiska darījuma formālu parakstīšanu, bet drīzāk uz “noslēgšanu” kā tāda līguma *noslēgšanu*, kurā tās piedalās un kurā tās līdz ar to *ir puses statusā*.

67. Tomēr puses statuss var tikt iegūts arī, neparakstot pamatnolīgumu un pat tieši nepiedaloties tā noslēgšanā, – pietiek ar to, ka tas, kurš atsaucas uz šo statusu, ir piekritis uzņemties saistības, kas ir noteiktas šajā pamatnolīgumā²².

68. Noteicoši ir tas, ka līgumslēdzējas iestādes, kas nav pamatnolīguma parakstītājas, tiek norādītas kā “iespējamie pakalpojumu saņēmēji”²³ jau pamatnolīguma noslēgšanas brīdī un ir iepazinušās ar pamatnolīguma saturu. Ja pirms pamatnolīguma noslēgšanas tiek pieņemts kolektīvs lēmums, kurā vairākas līgumslēdzējas iestādes vienojas kopīgi iegādāties noteiktas preces vai pakalpojumus, šis iepriekšējais kolektīvais lēmums var būt tāda pamatnolīguma pamats, ko paraksta tikai viena no šīm līgumslēdzējām iestādēm to visu vārdā (vai ar to piekrišanu).

69. Starp pašu pamatnolīgumu kā tādu un vēlākajiem līgumiem, kas ir noslēgti, pamatojoties uz pamatnolīguma noteikumiem, ir turpinātības un atkarības attiecības. Šie līgumi netiek noslēgti *ex novo* jeb vakuumā, bet gan saskaņā ar pamatnolīgumā ietvertajiem noteikumiem, kam noteikti ir jāatbilst Direktīvas 2004/18 prasībām. Atbilstība šīm prasībām ir priekšnoteikums minēto līgumu tiesiskumam, tiem esot pielāgotiem Savienības publiskā iepirkuma tiesību aktiem.

70. Ciešās attiecības starp pamatnolīgumiem un līgumiem, kas ir noslēgti saskaņā ar tiem nozīmē, ka iestādes, kas piešķir šos līgumus, ir tās pašas iestādes, kas ir norādītas pamatnolīgumos, lai arī tās pašas nav tos parakstījušas. Uzskatu, ka šī ir vispiemērotākā Direktīvas 2004/18 32. panta 2. punkta otrās daļas interpretācija.

71. Īsumā sakot, ir svarīgi pamatnolīgumā izslēdzoši norādīt, kuras ir līgumslēdzējas iestādes, kas var pievienoties publiskā iepirkuma līgumiem, kuri ir noslēgti saskaņā ar pamatnolīgumu. Šai norādei, kurai katrā ziņā ir jābūt precīzai un skaidrai, nav jāparādās pašā pamatnolīguma tekstā, – tā var tikt ietverta tādos specifikāciju noteikumos kā minētajos pamatlīstas apstākļos esošie.

72. Tādēļ uz šo pirmo jautājumu var atbildēt, ka pamatnolīgums, saskaņā ar kuru līgumslēdzēja iestāde, kas nav tieši piedalījusies tā noslēgšanā, ne arī to parakstījusi, var pievienoties līgumiem, kuru pamatā ir šis pamatnolīgums, nav pretrunā Direktīvas 2004/18 1. panta 5. punktam un 32. panta 2. punkta otrajai daļai, ja vien šī līgumslēdzēja iestāde ir noteikta pašā pamatnolīgumā vai dokumentā, kas ir iekļauts specifikācijās atbilstoši Direktīvas 2004/18 noteikumiem.

2. *Par līgumslēdzēju iestāžu, kas pašas nav parakstījušas pamatnolīgumu, iespējami pieprasāmā pakalpojumu daudzuma norādīšanu*

73. Iesniedzējtiesa vēlas zināt, vai Direktīvai 2004/18 atbilst tas, ka pamatnolīgumā nav norādīti “pakalpojumu daudzumi”, ko varētu pieprasīt līgumslēdzējas iestādes, kas to nav parakstījušas, kad tās noslēdz vēlākos līgumus, kas izriet no pamatnolīguma.

74. Saskaņā ar Direktīvas 2004/18 1. panta 5. punktu pamatnolīguma (laikā ierobežotās) spēkā esamības laikā piešķiramo līgumu noteikumu starpā ir noteikumi “attiecībā uz cenu un, attiecīgā gadījumā, uz paredzēto kvalitāti”.

²² Ir skaidrs, ka šī piekrišana būtu kaut kā jānoformē un ka šajā nolūkā galu galā ir nepieciešams, lai tai piekrišošā persona parakstītos. Bet šim parakstam nav jābūt uz pamatnolīguma, kura puses statusu tā iegūst, bet gan tikai uz juridiska dokumenta, kurā ir izteikta šī piekrišana, uz kuru ir jāatsaucas pašā pamatnolīgumā, pievienojot to kā līguma sastāvdaļu.

²³ Izmantoju formulējumu, kuru savu rakstveida apsvērumu 37. punktā lieto Komisija.

75. Uzskatu, ka vārdkopa “attiecīgā gadījumā” norādi par “paredzētajiem daudzumiem” nepadara par fakultatīvu klauzulu. Gluži pretēji, tā ir obligāta klauzula, lai arī satura ziņā pakārtota tam, cik precīza šā daudzuma aplēse ir sagaidāma pašā pamatnolīgumā, ņemot vērā, par kādas iedabas pakalpojumiem būs vēlākie līgumi.

76. Ja tā tiktu interpretēta citādi, tas nozīmētu, ka pamatnolīguma sākotnējie noteikumi būtu pārāk vispārināti attiecībā uz vienu no to vissvarīgākajiem elementiem un tam savukārt būtu divējādas negatīvas sekas: pirmkārt, tas mazinātu iespējami ieinteresēto komersantu dalību, kas līguma priekšmeta nenoteiktības dēļ nepiedalītos procedūrā; otrkārt, aizliegums līgumu piešķiršanā “būtiski grozīt minētā pamatnolīguma noteikumus” (Direktīvas 2004/18 32. panta 2. punkta trešā daļa) nedarbotos.

77. Direktīvas 2004/18 VII A pielikuma 6. punkta c) apakšpunktā, atsaucoties uz tās 36. panta 1. punktu, ir precizēta informācija, kas ir jāietver līguma paziņojumos pirms pamatnolīguma piešķiršanas. Konkrēti, ir jāiekļauj “pakalpojumu paredzam[ā] kopēj[ā] vērtīb[a] visā pamatnolīguma laikā ^[24] un iespēju robežās [jā]norād[a], cik bieži tiks noslēgti līgumi un par kādu summu”.

78. Tādējādi pamatnolīgumā ir jānorāda visu pieprasāmo pakalpojumu kopvērtība. Noteikti ir jāietver vēlāko līgumu, ar kuriem individuāli un secīgi līgumus piešķir dažādas puses, kurām sadalās visi attiecīgie pakalpojumi, aplēstā vērtība. Jāatkārto, ka tikai šādi tiek ievēroti principi par pārskatāmību un vienlīdzīgu attieksmi pret komersantiem, kuri ir ieinteresēti noslēgt pamatnolīgumu un no tā *izrietošos* līgumus. Ja atsaucies uz (aplēsto) kopējo pakalpojumu daudzumu nav vai tā aprēķina bāze ir hipotētiska, pretendentiem būs grūti izvērtēt, vai tiem ir vērts piedalīties konkursā ²⁵.

79. Ar formulējumu “iespēju robežās” saprotu, ka runa nav par atbrīvojumu no šā pienākuma izpildes. Ja tiktu veikta atkāpe no šīs izpildes, nebūtu iespējams apkopojumā aprēķināt visu pamatnolīguma spēkā esamības laikā prasīto pakalpojumu kopvērtību. Minētais formulējums tomēr pieļauj zināmu elastību precizēt to līgumu skaitu, kuros paredzami sadalīsies pamatnolīguma pakalpojumu kopējais daudzums, un paredzēt to piešķiršanas “biežumu”, no kā būs atkarīgs katrā attiecīgā gadījumā tā priekšmetu veidojošo pakalpojumu apjoms.

80. *Consiglio di Stato* (Valsts padome) jautā arī, vai vēlāko [līgumu] pakalpojumu daudzums varētu tikt aprēķināts, atsaucoties uz līgumslēdzēju iestāžu “parastajām vajadzībām”.

81. Mans viedoklis, kas sakrīt ar Somijas valdības un Komisijas viedokli, ir tāds, ka nekas neliedz izmantot šo atsauci, ja vien šīs vajadzības ir precīzi un skaidri noteiktas pašā pamatnolīgumā vai atbilstošajās specifikācijās. Tās ir jāformulē tādējādi, lai tās būtu pieejamas visām iespējami ieinteresētajām personām.

82. Šajā nozīmē “parastās vajadzības” var būt tās, kas var tikt prezumētas, ņemot vērā iepirkuma apjomus iepriekšējos gados. Par parastajām vajadzībām, gluži pretēji, netiks uzskatītas tās vajadzības, kas bez šī vēsturiskā [iepriekšējo periodu] pamatojuma negaidīti uzrodas pamatnolīguma spēkā esamības laikā. Pretējā gadījumā rastos nenoteiktība, kas neatbilstu vienlīdzīgas attieksmes un nediskriminēšanas, kā arī pārskatāmības principiem, kuri ir noteikti Direktīvas 2004/18 2. pantā.

24 Pamatnolīguma spēkā esamības termiņš tādējādi ir viens no galvenajiem faktoriem, lai noteiktu pakalpojumu kopvērtību kā vienu no konkursa pamatelementiem. No tā izriet, ka, izvērtējot tā pastāvēšanu pamatlietā, iesniedzējtiesai tas būtu jāņem vērā un tas varētu būt pamats izvērtējumam, vai ir ievērota Direktīvas 2004/18 32. panta 2. punkta ceturrtā daļa un vai līgumslēdzējas iestādes pašā pamatnolīgumā ir pienācīgi pamatojušas objektīvos iemeslus, lai pagarinātu tā četru gadu termiņu. Tad varētu tikt uzskatīts, ka, apspriežoties par pieprasāmo pakalpojumu daudzumu, pašas puses netieši ir izvirzījušas jautājumu par pamatnolīguma termiņu, bez kura nav iespējams veikt šo daudzumu kopvērtības aplēses.

25 Šī neskaidrība ir jo lielāka tādos apstākļos kā pamatlietā, kad pamatnolīguma apjoma paplašināšanas klauzula ļauj ASST pēc saviem ieskatiem pievienoties vai nepievienoties sākotnējam līgumam pamatnolīguma spēkā esamības laikā; un arī piekrišana, ka sākotnējais līgumslēdzējs var noraidīt minēto ASST vēlāko līgumu pievienoties.

83. Saskaņā ar šiem principiem informācijai par pakalpojumu vērtību obligāti ir jābūt vienādi pieejamai visiem komersantiem, – ja ne precīzi, tad vismaz aptuveni. Un ja attiecīgo pakalpojumu aplēstā vērtība tiek noteikta atkarībā no vajadzībām, kādas līgumslēdzējai iestādei ir bijušas agrāk, informācija, kas attiecinā (īstu un noteiktu) šo agrāko vajadzību vērtību, ir norādāma ar atjauninājumiem un labojumiem, kas ir jāparedz (kā aplēstā vērtība) pamatnolīgumā ietvertajā dokumentācijā. Jāatgādina, ka pretējā gadījumā “parastās vajadzības” faktiski būtu noslēpums visiem komersantiem, izņemot tos, kuriem būtu agrāk piešķirti iepriekšējie līgumi par šiem pašiem pakalpojumiem.

84. Tādējādi iesaku interpretēt Direktīvas 2004/18 1. panta 5. punktu un 32. pantu tādējādi, ka tiem nav pretrunā, ka pakalpojumu daudzums, ko var prasīt līgumslēdzēja iestāde, kas pati nav nedz piedalījusies pamatnolīguma noslēgšanā, nedz to parakstījusi, bet kas noteikti jau sākotnēji ir pamatnolīguma puse, tiek noteikts, ņemot vērā šīs iestādes parastās vajadzības, ja vien tās ir izsecināmas no skaidras, precīzas un pārskatāmas informācijas par vajadzībām, kādas līgumslēdzējai iestādei ir bijušas jāpamierina pagātnē.

VI. Secinājumi

85. Ņemot vērā iepriekš minēto, iesaku Tiesai atbildēt *Consiglio di Stato* (Valsts padome, Itālija) šādi:

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/18/EK (2004. gada 31. marts) par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu, piegādes valsts līgumu un pakalpojumu valsts līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru, 1. panta 5. punkts un 32. pants ir interpretējami tādējādi, ka:

- Tiem nav pretrunā pamatnolīgums, saskaņā ar kuru līgumslēdzēja iestāde, kas nav nedz tieši piedalījusies tā noslēgšanā, nedz arī to parakstījusi, var būt no šī pamatnolīguma izrietošu publisko līgumu puse, ja vien šī līgumslēdzēja iestāde ir norādīta šajā pamatnolīgumā vai arī dokumentā, kas ir ietverts specifikācijās saskaņā ar Direktīvas 2004/18 noteikumiem.
- Tiem ir pretrunā, ka pakalpojumu daudzums, ko var prasīt minētā līgumslēdzēja iestāde, noslēdzot vēlākos līgumus, kas ir paredzēti pamatnolīgumā, tajā nav noteikts vai nav nepārprotami nosakāms.
- Tiem nav pretrunā, ka šis daudzums tiek noteikts, ņemot vērā līgumslēdzējas iestādes parastās vajadzības, ja vien pamatnolīgumā ir norādīta skaidra, precīza un pārskatāma informācija par vajadzībām, kas šai līgumslēdzējai iestādei ir bijušas jāpamierina pagātnē.